

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ХОТИНСЬКА ФОРТЕЦЯ»

390-РІЧЧЯ ХОТИНСЬКОЇ БИТВИ 1621 РОКУ

Матеріали Міжнародної наукової конференції

*Чернівці – Хотин
22-23 вересня 2011 р.*

Чернівці

Чернівецький національний університет
2011

УДК 94(477.85)“1621”
ББК 63.3(4УКР-4ЧЕН)4я43
Т 668

*Затверджено до друку радою факультету
історії, політології та міжнародних відносин
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 3 від 25 жовтня 2011 р.)*

Редакційна колегія:

д.і.н., проф. Марусик Т.В.
д.і.н., проф. Добржанський О.В. (головний редактор)
д.і.н., Михайлина Л.П.
д.і.н., проф. Ботушанський В.М.
д.і.н., проф. Кожолянко Г.К.
д.і.н., проф. Макар Ю.І.
д.і.н., проф. Пивоваров С.В. (відповідальний за випуск)
д.і.н., проф. Чучко М.К.
д.і.н., проф. Круглашов А.М.
д.і.н., проф. Сич О.І.
к.і.н., доц. Карпо В.Л.
к.і.н., доц. Яценюк Ф.С.
к.і.н., доц. Скорейко Г.М.
к.і.н., доц. Катеринчук П.М.
к.і.н., доц. Боднарюк Б.М.
к.і.н., доц. Мисько Ю.В.
к.і.н., доц. Воротняк І.Д.
д.і.н., доц. Мойсей А.А.
к.і.н., доц. Івасютин Т.Д.

Т 668 **390-річчя** Хотинської битви 1621 року : матеріали Міжнар. наук. конф.
(Чернівці – Хотин, 22-23 вересня 2011 р.). – Чернівці : Чернівецький нац.
ун-т, 2011. – 264 с.
ISBN 978-966-423-198-2

У збірнику подано матеріали досліджень, присвячені Хотинській битві 1621 року, зокрема питанням джерелознавства й історіографії, військового мистецтва, археології та архітектури козацької доби.

Для істориків, археологів, архітекторів, мистецтвознавців, краєзнавців, викладачів історії, політології, студентів, а також усіх, хто цікавиться історією і культурою.

УДК 94(477.85)“1621”
ББК 63.3(4УКР-4ЧЕН)4я43

ISBN 978-966-423-198-2

© Чернівецький національний
університет, 2011

<i>Кожолянко Георгій (Чернівці). Буковина у політиці європейських держав (Молдавії, Туреччини, Австрії, Росії) 60-70-х рр. XVIII ст.</i>	92
<i>Кожолянко Олександр (Чернівці). Хотинщина у роки російсько-турецької війни початку XIX ст.</i>	100
<i>Кожолянко Олена (Чернівці). Традиції першого весільного дня на Хотинщині</i>	107
<i>Кожолянко Георгій, Молдован Іван (Чернівці). Народне житло Хотинщини XVII – XIX ст. (характерні риси поселень та планування житлових споруд)</i>	113
<i>Комарницький Сергій, Никифоруک Микола (Чернівці). Міжнародне значення Хотинської війни 1621 року</i>	122
<i>Кузь Анатолій (Чернівці). Козаки на службі в генуезьких колоніях Криму (XV ст.) (До проблеми трактування терміну «casachos»)</i>	131
<i>Ліщук Дмитро (Чернівці). Розвідувальні заходи польсько-литовського і козацького війська у Хотинській битві 1621 року</i>	138
<i>Михайлина Любомир (Чернівці). Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця»: історія створення та перспективи розвитку</i>	145
<i>Нечаєва-Юрійчук Наталія (Чернівці). Хотинська війна 1621 року у творчості Осипа Маковця</i>	153
<i>Пивоваров Сергій (Чернівці). Хотинська фортеця: історіографічні міфи та сучасні дослідження</i>	160
<i>Рева Лариса (Київ). Хотинська війна 1621 року в історіографії</i>	175
<i>Руснак Валерій, Руснак Олександр (Чернівці). Минуле Хотинщини у творчій спадщині О. Хиждеу</i>	183
<i>Сандуляк Віктор (Хотин). Історико-архівні плани Хотинської фортеці як іконографічне джерело у відтворенні її пам'яток</i>	189

Козацькі часи – до року 1625. – К.: Наукова думка, 1995р. – 624 с.; 3. Граб'янка Г., Величко С., Мюллер Й. та ін. Хотинська війна (1621). – К., 1991; 4. Каменецкий Иоаннес. История Хотинской войны. – Историко- филологический журнал. – 1958. – № 2. – С. 248-286; 5. Комарницький С.І. Хотинська епопея. (З історії Хотинської війни 1621 року). – Чернівці: Золоті литаври, 2000. – 208 с.; 6. Комарницький С.І. Цитадель на Дністрі. (З історії Хотина та Хотинської фортеці). – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 90 с.; 7. Комарницький С.І. Герой Кафи, москви і Хотина. – Чернівці: Золоті литаври, 2011. – 144 с.; 8. Ліщук Д. Нариси з історії розвідки і контррозвідки війська Запорозького (кінець XVI – перша чверть XVIIст.). – Чернівці: Прум, 2011. – 180 с.; 9. Федорук А. Хотинська битва 1621 року. – Чернівці: Золоті литаври, 2010. – 74 с.

Анатолій КУЗЬ (Чернівці)

КОЗАКИ НА СЛУЖБІ В ГЕНУЕЗЬКИХ КОЛОНІЯХ КРИМУ (XV ст.) (ДО ПРОБЛЕМИ ТРАКТУВАННЯ ТЕРМІНУ «CASACHOS»)

Не зважаючи на те, що проблема генезису козацтва має багатий досвід вивчення у вітчизняній та зарубіжній історіографії, ранній етап появи козацтва в степах Північного Причорномор'я та Кримського півострова ще не до кінця з'ясований. Мета нашої статті полягає у тому, щоб проаналізувати службу козаків в окремих регіонах, зокрема генуезькій Газарії, і визначити їх місце у військовій організації колоній.

Перебування на службі у кримських колоніях Генуї з середини XV ст. козаків є відомим фактом. Про це ще писав М. Грушевський у своїх роботах[6, с. 11-17; 7; 27], так само про кафинських козаків згадують і найбільш відомі сучасні історики та мовознавці, що займалися дослідженням раннього козацтва (В. Щербак, Г. Халимоненко) [18, 19, 20]. Основним джерелом для них слугував Статут Кафи 1449 р., перекладений і виданий з обширними коментарями В. Юргевичем ще у 1863 р. Саме в цьому юридичному зібранні згадуються «casachi», що служили в колоніях[4, с. 783, § 16; с. 789, § 19]. Проте всі науковці одностайні у тому, що це не були козаки-українці, і термін треба розуміти у більш широкому розумінні, як «військова людність», «вершник», «вільний наїздник».

Саме українського підтексту даний термін набрав тільки у 80-90-х рр. XV ст. [10, с. 57-60].

Час появи козаків в генуезьких колоніях нам не відомий. Більш-менш чіткі дані про них з'являються у Статуті 1449 р. Оскільки вказаний законодавчий документ тільки узагальнював і регламентував уже давно відомі факти, з усією ймовірністю можна стверджувати, що такі кінні загони вже співпрацювали з адміністрацією колоній з початку XV ст. Очевидно сам термін «козак» в купецьких колоніях був відомий давно. Ще в словнику кипчацької мови «Codex cumanicus» (кін. XIII ст.) зустрічається слово «Cosac», що перекладається як «варта», «чота» [28, р. 268-269; 17, с. 4]. Місцем остаточного формування Кодексу найбільш ймовірним слід вважати Кафу – як за положенням цього міста в місіонерській діяльності католицтва на Сході, так і за його роллю в економічних зв'язках Європи зі Сходом у XIII-XIV ст. Уже у 80-х роках XIII ст. у Кафі, а також інших містах – Солхаті, Солдайї (Судак), Воспоро згадуються францисканські монастирі. У листі одного з монахів-францисканців до кардинальського колегіуму в Авіньйоні повідомляється про вивчення в місіонерській школі в Кафі татарської мови. Ймовірно, для цієї мети була знята копія латинсько-персько-куманського словника та куманських перекладів християнських текстів і прислана разом із спеціально написаними латинськими примітками з куманської граматики і латинсько-куманським алфавітним словником [26, р. 59-61]. У 1308 р., як свідчать записи у грецькому Синаксарі Сугдеї (належала венеціанцям) кримські козаки вбили якогось «раба божого Алмальчі»* [1, с. 613; 24, с. 177-178].

У Статуті 1449 р. кінні загони козаків часто ототожнюються з оргузіями (orgusii, orguxii, arguxii) – кінними вершниками, що перебували особисто у підпорядкуванні консулів [4, с. 661, 667]. Нажаль у багатьох випадках неможливо інтерпретувати, чи це були різні підрозділи чи навпаки. Назва «козак» вживається у генуезців у значенні «наїзник, вершник» [23, с. 830]. Ці поняття часто в Статуті стоять поряд і вживаються для позначення воїна на коні. Окремі дослідники (В. Юргевич, Ф. Брун, Л. Каранликова, Є. Дулімов) враховуючи це свого часу, рахували козаків та оргузіїв єдиним підрозділом [9, с. 307; 23, с. 830; 25, р. 88]. Як аргумент вони наводили уривок зі Статуту, де ці слова вживаються на їхню думку

в одному значенні. У графі документу, що регламентує здобуття та поділ здобичі вказувалося на те, щоб «якщо трапиться, що буде взята яка-небудь здобич на суходолі козаками оргузіями або кафинськими людьми», її вони могли взяти у повному об'ємі без втручання консула або інших посадових осіб колоній [4, с. 757, § 1; 8, с. 44]. Дослідник історії козацтва А. Стороженко бачив у козаках і оргузіях різні категорії воїнів і пропонував читати вираз «*per casachos orgusios seu homines Carhe*» як «козаками і оргузіями або кафинськими людьми» [16, с. 16-17]. Думку останнього підтверджують дані бухгалтерських книг-масарій, що чітко розрізняють оргузіїв і козаків. Крім того, оргузії перебували на грошовому утриманні комуни, про що повідомляє нам Статут 1449 р. [4, с. 661, 667].

Козацькі кінні загони набиралися із жителів колоній та навколишніх територій. Раніше домінуючою думкою багатьох істориків було те, що такі підрозділи складалися в основному з черкесів або татар. А. Чиперіс однозначно вважав, що вони рекрутувалися з корінних мешканців кримського півострова [11, с. 9]. В. Юргевич називав козаків тюрками, прив'язуючи їхнє етнічне походження до печенігів та стародавніх угорців [23, с. 824]. Проте дані масарій говорять про неоднорідність етнічного складу. У документах згадуються в козацьких формуваннях черкеси, абхази, мегрели, татари. Крім того нам відомо близько двох десятків вірмен, що служили козаками у Самастро [12, с. 297-299]. Говорити про «руський люд», тобто українців чи росіян на службі в колоніях напевно не варто. Етнічний склад козацьких ватаг та заборона Статутом 1449 р. будь-якого контакту з сарацинами (татарами) наводить на думку, що генуезькі козаки очевидно набиралися на службу з населення, що знаходилося у певній опозиції до Кримського Юрту і його володарів. Саме цим пояснюється прихильне ставлення генуезьких властей до тюркомовних козаків, які в деякій мірі могли бути зачислені до сарацин.

Не до кінця зрозумілим залишається питання оплати та матеріальної мотивації військової служби козаків. У джерелах їхня заробітна плата не обумовлюється, хоча на службі в генуезьких колоніях Північного Причорномор'я козаки безумовно перебували. Окремі фрагментарні дані містяться у Статуті 1449 р.: «Якщо буде захоплена яка-небудь здобич на суші козаками у вигляді речей,

худоби та волів татарських...то вони мають повне на неї право...»*[4, с. 757, § 1; 6, с. 11-17]. Козаки за свою службу могли взяти в окремих випадках як всю здобич, так і її частину. Решта віддавалася консулу і общині.[4, с. 783, § 16; с.789, § 19] Напевно правильно буде вважати, що згадані козаки являли собою певну прикордонну військову людність, що не отримувала фіксованої плати, проте могла бути звільнена від певних податків (що в принципі не прослідковується по Статуту), і жила від реалізації зібраних продуктів степу (риби, м'яса, хутра, шкіри, коней, солі, воску тощо) і добутих військових трофеїв [10, с. 56-57].

Питання щодо того, яку роль у військовій організації генуезьких колоній відігравали козаки залишається до сьогоднішнього дня дискусійним. Більш доречним на нашу думку буде вважати козаків союзниками генуезців, які на договірних умовах могли брати участь у тих чи інших військових кампаніях генуезької Кафи. Козаки могли виконувати і функції ескорту або охорони як окремих купців чи офіціалів, так і цілих купецьких об'єднань. Козацькі підрозділи часто доставляли з Кафи в інші колонії продовольство і окремі товари за розпорядженням консулів [12, с. 299]. На скільки ефективними вони були у військових акціях генуезців сказати важко, оскільки доступні нам джерела про це мовчать. Звертає на себе увагу нечисленність генуезького контингенту в Криму, що виключає проведення активних наступальних дій. Тому не варто говорити і про широкомасштабне використання козацьких формувань.

Воєнних акцій за участю генуезьких козаків відомо небагато. Зокрема, козаки брали участь в обороні Монкастро. Влітку 1454 р. Мехмед II направив у Чорне море велику ескадру під командуванням капітана флоту Темір-Кая, що складалася з 60 суден: 4 трирем і 56 бірем. Спочатку турки підійшли до молдавської фортеці Білгорода (Монкастро). Тут їх спіткала невдача, спроба атакувати місто з моря не мала успіху, бо воно виявилось добре укріпленим, і поява турецького флоту не стала несподіванкою для захисників. Для захисту генуезької факторії в Монкастро офіціалами Кафи в 1454 р. було в терміновому порядку надіслано 70 спеціально найнятих для цього козаків з двома комісарами продовольства (*cum nos jam de socijs cazachis*

septuaginta cum commissarijs duobus victualibus opportunisque) [5, t. VI, p. 103; 14, с. 238].

Незважаючи на те, що окремі козацькі загони часто воювали на боці генуезців, проте контролювати і керувати ними було складно. Лігурійські джерела, які детально перераховують військових начальників у Кафі та інших колоніях, нічого не говорять про посаду капітана (начальника) козаків. Це в свою чергу підтверджує нашу думку щодо тимчасовості їх найму і локального використання в конкретних військових акціях на договірних умовах. Так само, окремі ватаги таких вершників займалися розбоєм і по відношенню до купців Кафи. Наглядним прикладом цьому є інцидент, що виник у 1470 р., коли на торгівельний караван кафинських купців, що йшов з товарами із Московщини до Криму напав у степах великий загін «козаків-розбійників» і пограбував його. Ця подія детально описується у петиції пограбованих купців до консула Кафи і офіції св. Георгія, написаній 3 вересня 1474 р. [5, t. VII, p. 114; 13, с. 121]. Постраждалі вважали винуватцями козаків з земель Великого князівства Московського і вимагали у якості компенсації арештувати і конфіскувати майно всіх руських купців і подорожуючих [7, с. 112-113]. Під тиском купців, консул погодився ввести обмеження на торгівлю, що вели руські купці і конфіскував у декого з них товари. Такі дії консула призвели до погіршення відносин Кафи з Москвою. Щодо подій 1470 р. і їх наслідків збереглася інформація і в московських дипломатичних актах [21, 22].

В настанові послу боярину Беклемишеву, який відправлявся із Москви в Крим в березні 1474 р. для переговорів з Менглі-Гіреєм, наказувалося, щоб він вступився за російських купців «Гридку Жука да Степанка Васильєва», товари яких вартістю в 2000 рублів конфіскувала кафинська влада за напад козаків на генуезьких купців. Великий князь Іван III знімає з себе відповідальність за дії козаків і вимагає «консолосу кафинському» повернути російським купцям захоплене генуезцями майно [15, с. 128; 2, с. 186]. Знімаючи з себе відповідальність у пограбуванні каравану козаками, князь Іван III уточняв, що це були люди «великого царя роду Тохтамишева» [3, с. 8-9]. Кафа відповіла відмовою, але до остаточного вирішення справи в Генуї, кошти, які отримали від розпродажу конфіскованих товарів, консул наказав поставити на зберігання у вигляді застави.

Підсумовуючи вище сказане, варто зауважити, що загони козаків, які служили в генуезьких колоніях мало чим відрізнялися від того тюркського козацтва, що жило на прикордонні від Середньої Азії до степів Причорномор'я і Криму у XIV-XV ст. Генуезькі козаки були більш строкаті в етнічному плані і очевидно знаходилися в опозиції до Кримського Юрту, що обумовлено довірою до них з боку купецької Кафи. Їх функціональне призначення і суть самого терміну «козак» була незмінною. Козаки себе позиціонували як вільну військову людність, вершників і здобичників безкрайого степу. Такими їх бачили і італійці з багатих міст Криму.

Примітки:

* τη αὐτή ἡμέρα ἔτε λιωδ ὁ δουλ τοῦ θύ ἀλμαλτηοῦ υἱός τοῦ σαμακά, φευ ὁ νέος ξίφη σφαγῆς υπο καζακῶν. ινσ ς τοῦ ζώις ἔτ. — «того дня (17 травня) помер раб божий Альмальчу син Самака, та на жаль! — молодик, убитий мечем козаків, р. 6816 (1308)».

** *Текст оригіналу:* «Si continget fleri aliquam predam terrestrem per casachos orgusios seu homines caphe. tam de rebus bestiaminibus et bouis tartarorum quam aliorum quorumcumque. statuimus et ordinamus quod consul caphe porterij seu aliqui officiales caphe vel aliqua alia per sona cajuscumque conditionis existat. nullam possint audeant vel presumant accipere portionem de tali preda seu bestiaminibus. Immo talis preda sit et esse intelligatur libera et pleno jure eorum qui ipsam fecissent et interceptissent. Et teneatur dominus consul caphe tales casachos orgusios et intorceptores substinere et eis dare omne auxilium et fauorem».

Джерела та література: 1. Заметки XII — XV века, относящиеся к Крымскому городу Судаку, приписанные на греческом Синаксаре // Записки Одесского общества истории и древностей (далі — ЗООИД). — Одесса, 1863. — Т. 5. — С. 595-628. 2. Историческое и дипломатическое собрание дел происходивших между Российскими Великими Князьями и бывшими в Крыму Татарскими царями с 1462 по 1533 год // ЗООИД. — Одесса, 1863. — Т. 5. — С. 178-276. 3. Памятники дипломатических сношений Московского государства с азиатскими народами: Крымом, Казанью, Ногайцами и Турцией // Сборник Императорского Русского исторического общества. — СПб., 1884. — Вып. 41. — Ч. 1 (годы с 1474 по 1505). — 631 с. 4. Устав для генуезских колоний в Черном море / Пер. В. Юргевича // ЗООИД. — Одесса, 1863. — Т.V. — С. 629-816. 5. Codice diplomatico delle colonie Tauro-Liguri durante la Signora dell'Ufficio di S. Giorgio (MCCCCLIII — MCCCCLXXV) / Ed. A. Vigna // Atti della societa Ligure di storia patria. — Genova, 1868. — Т. VI. — 678 p.; 1879 (1881). — Т. VII. — 1067 p. 6. Грушевський М. С. Історія

- України-Руси. – К.-Львів, 1909. – Т. 7. – 628 с. 7. Грушевський М. С. Козаки в 1470-х рр. // Грушевський М.С. Твори: У 50 т. / Редкол. П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич та ін. – Львів: Світ, 2002. – Т. 7: Серія «Історичні студії та розвідки (1900-1906)». – 2005. – С. 112-116. 8. Дашкевич Н.П. Болоховская земля и ее значение в русской истории. Эпизод из истории Южной Руси в XIII и XIV столетиях. – К., 1876. – 64 с. 9. Дулимов Е.И., Цечоев В.К. Происхождение государства и права у народов Дона и Северного Кавказа. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского университета, 2006. – 703 с. 10. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т. 1. – 800 с. 11. Каранлыкова Л.Л. К проблеме формирования служилого казачества в России // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2006. – № 4. – С.8-10. 12. Карпов С.П. Итальянские морские республики и Южное Причерноморье в XIII – XV вв.: проблемы торговли / Сергей Павлович Карпов. – М.: Издательство МГУ, 1990. – 336 с. 13. Катюшин Е.А. Феодосия. Каффа. Кефе: Исторический очерк / Евгений Александрович Катюшин. – Феодосия: Арт Лайф, 2007. – 176 с. 14. Мыщ В.Л. Каффа и Феодоро в XV веке. Контакты и конфликты. – Симферополь: Универсум, 2009. – 528 с. 15. Семенов Л.С. Путешествие Афанасия Никитина. – М.: Наука, 1980. – 148 с. 16. Стороженко А. В. Стефан Баторий и днепровские казаки. – К.: Тип. Г. Л. Фронцкевича, 1904. – 327 с. 17. Удовенко О., Юрій М. Козацтво як соціокультурний феномен // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне: РДГУ, 2008. – Вип. 12. – С. 3-15. 18. Халимоненко Г. Інститут козацтва: тюркського й українського // Східний світ. – К., 1993. – № 1. – С. 108-115. 19. Щербак В. До витоків українського козацтва // Чорноморська минувшина. Записки Відділу історії козацтва на півдні України Науково-дослідного інституту козацтва Інституту історії України НАН України: Зб. наук. пр. – Вип. 4. – Одеса: Фенікс, 2009. – С. 5-11. 20. Щербак В.О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – К.: Видавничий дім «КМ Academia», 2000. – 300 с. 21. Эрнст Н.Л. Конфликт Ивана III с генуэзской Кафой. К истории московско-крымской торговли и происхождения казачества // Известия Таврического общества истории, археологии и этнографии. – Симферополь, 1927. – Т.1(58). – С.167-180. 22. Эрнст Н.Л. Конфликт Ивана III с генуэзской Кафой. К истории московско-крымской торговли и происхождения казачества. – 16 с. – Отд. отт. из Известия Таврического общества истории, археологии и этнографии. – Симферополь, 1927. – Т.1(58). 23. Юргевич В.Н. Примечания к уставу 1449 года / В. Н. Юргевич // ЗООИД. – Одесса, 1863. – Т.V. – С.816-837. 24. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К.: Критика, 2005. – 583 с. 25. Bruun P. Notices historiques et

topographiques concernant les colonies italiennes en Gazarie // Memoires de l'Academie des sciences de St. Petersburg. – 1866 – t. X, № 9. – P. 1-100. **26.** Epstein S. Purity lost: transgressing boundaries in the Eastern Mediterranean, 1000-1400. – Baltimore: Johns Hopkins U.P., 2007. – 250 p. **27.** Hrushevs'ky M. History of Ukraine-Rus': The Cossack age to 1625. Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1999. – 548 p. **28.** Kuun G. Codex Cumanicus bibliothecae ad templum Divi Marci Venetiarum.– Budapestini, 1880. – 398 p.

Дмитро ЛІЩУК (Чернівці)

РОЗВІДУВАЛЬНІ ЗАХОДИ ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОГО І КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКА У ХОТИНСЬКІЙ БИТВІ 1621 РОКУ

Вершиною слави козацького війська у першій чверті XVII ст. стала Хотинська битва, в якій чи не вперше було завдано часткової поразки Османській імперії. І вирішальну роль у перемозі об'єднаних польсько-українських сил відіграли козацькі війська, керовані Петром Сагайдачним.

У 1620 році турецьке військо завдало важкої поразки армії Речі Посполитої у Молдавії. Поразка на Цецорських полях відкрила ворогам шлях в Україну, і татари скористалися цією можливістю. В жовтні 1620 р. Буджацька орда вкотре пограбувала Поділля. Тому попри загострення українсько-польських відносин обидві сторони в інтересах спільної оборони мусили йти на примирення і об'єднання сил.

У листопаді 1620 р. у Варшаві був скликаний державний сейм, на якому послу Війська Запорозького полковнику Петру Сагайдачному, котрий прибув туди разом із представником відновленої православної ієрархії єпископом Й. Курцевичем, вдалося переконати уряд Речі Посполитої щодо відродження Київської митрополії. Король Сигізмунд III, володіючи розвідувальною інформацією про війну з Туреччиною, дав офіційні обіцянки щодо якнайшвидшого «заспокоєння грецької віри» [1, с. 466].

Турецькі правителі знали, що козаки через свою розвідку та полонених турків і татар можуть довідатись про загарбницькі наміри Туреччини і, враховуючи це, навесні влаштують морський